

Az információ a hétköznapi használati eszköz

Budapest, 2006.10.08

Zubonyai Tibor
(tibor.zubonyai@ibssa.org)
(www.ibssa.hu)

Ennek a cikknek a megírását egy korábbi – az IBSSA magazinban megjelent (Business and security interview Victor Petrovich Petukhov-val) - cikk megjelenése ösztönözte. A cikk célja, hogy az információkezeléssel kapcsolatos néhány fogalmat tisztázzon mint például: **információ, információ érvényessége, információaktualitása, titkosítás, kódolás, szeparáció, szerepkörmátrix, auditálás.**

Az információ - mint fogalom – észrevétlenül lopta be magát a hétköznapi nyelvbe az Internet és a személyi számítógépek robbanásszerű elterjedésének köszönhetően. Egyre többen lehet hallani arról, hogy információs társadalomban élünk, dolgozunk, ahol az információ előnyt biztosít birtokosának. Ha egy ismerősünktől megkérdezzük, hogy mit ért az **információ** alatt, nem biztos, hogy pontos választ fogunk kapni, hanem inkább egy körülírást, ami inkább csak részigazságokat tartalmaz. Akkor mi is az információ, mire és hogyan használhatjuk?

Az információ nem más, mint értelmezett adat. Egy valamilyen jelfajta – ami lehet kép, hang, betű számok vagy más egyéb –, aminek a tudatunk ad értelmet, tehát az **információ a tudatunk által értelmezett adat, ami az információ hordozóját jelenti.** A tudatunk értelmezési képességének és folyamatának vizsgálata, kutatása a pszichológusokra és a pszichológia tudományára tartozik. Az értelmezési mechanizmust különböző tényezők befolyásolják, hogy hová és mikor születünk, a körülöttünk lévő mikro- és makró- környezet, a fogantatás pillanatában örökölt génkészlet. Az ember fejlődésének különböző szakaszaiban mást és mást ismer meg a körülötte létező világból. Az idő múlásával a körülötte lévő világ is „tágulni” fog, ezért a tanulás és annak folyamata stratégiai fontosságú. A tanulás „programozza” be azokat a cselekvési és gondolkodási mintákat az agyba, amiket élete folyamán alkalmazni fog a kitűzött célok elérésében. A tanulás eredményeként – az egyes emberenként – a világról alkotott vélemény akár szélsőségesen különböző is lehet.

Az így nyert információt – értelmezett adatot – tudjuk döntéseinknél felhasználni. Egy jó döntés meghozatalához helyes információkkal kell rendelkezünk, mert hamis információk birtokában rossz döntéseket fogunk hozni. Fontos az **információ érvényességéről**, és **aktualitásáról** szót ejteni, hogy döntésünk meghozatalakor pontosan be tudjuk határolni azon információk körét, amit figyelembe kell venni a döntéshozáskor, mert még nem vesztették érvényüket.

A döntéshozás folyamatát a következő módon lehet szemléltetni:

Adatgyűjtés → Adatértelmezés → Információk kiértékelése →

Információhiány → Bizonytalanság → Kockázatelemzés → Döntéshozás

Minél nagyobb az ismeretlen tényezők aránya, annál valószínűbb a rossz döntés meghozatala, ezért nagyon fontos a kockázatelemzés, mielőtt bármilyen döntést meghozunk.

Az információvédelem tulajdonképpeni célja, hogy az információ birtokában megőrizzük előnyünket az ellenoldallal szemben. Az információ nem tervezett kitudódását különböző módszerek, eljárások és technikai eszközök segítségével lehet hatékonyan megvalósítani. Vannak helyzetek, amikor kifejezetten az a cél, hogy az információkat azért akarjuk eljuttatni bizonyos személyekhez vagy célközönséghez, hogy az eljuttatott információt vegyék figyelembe döntéseik meghozatalakor. A következő egy egyszerű hétköznapi példa, ami jól szemlélteti az információvédelem gyakorlati alkalmazásának jelentőségét. Egy autó kifejlesztése évekig tart és dollármilliókat költenek a fejlesztésre, tesztelésre, gyártásra, értékesítésre és a terméktámogatásra. A termék piacra jutása előtt céges titokként kezelik a termék jellemzőit, hogy ne szolgáltatson ötleteket a konkurenciának, de a megjelenéskor szükséges az új jellemzőket a vásárló közönséggel megismertetni, hogy a döntését az adott márka mellett hozza meg a fogyasztó.

Az adat és információvédelemmel kapcsolatosan fontos a **titkosítás** fogalmát tisztázni, ahhoz, hogy ezt a hatékony eszközt is saját előnyünkre tudjuk

fordítani. A titkosítás nem más, mint az adatok – az információ hordozójának – cseréje egy algoritmus (kulcs) segítségével. Ezt **kódolás**nak nevezzük. Az információtartalom megmarad, de csak a küldő és a fogadó tudja értelmezni a kódolt adatokat a dekódoló algoritmus segítségével. Mit is jelent ez a gyakorlatban? Ha az angol ABC-t egy kódrendszernek tekintjük, akkor az így néz ki írott formában.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Ezt most egy kulcs segítségével kódolunk, ami annyit jelent, hogy minden betűt 3 hellyel jobbra tolunk és ami jobb oldalt kimegy, az baloldalon vissza is jön. Az új kód rendszer így fog kinézni és a betűket egymás pozíció szerint megfeleltetve fogjuk titkosítani a kódolandó üzenetet.

XYZABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Most vegyük az IBSSA-t, amit a kulcs segítségével kódolunk. Az eredeti alak az „IBSSA”, akkor titkosítva „FYPPX” lesz.

Most lássuk, hogy mi is kell ahhoz, hogy a gyakorlatban is jól működő információvédelmet, lehessen kialakítani. Az élet különböző területein különböző döntéseket kell meghozni és ehhez a legkülönbözőbb adatokat kell összegyűjteni. Az összegyűjtött adatokat egy adatbázisban kell tárolni, aminek feltételei, hogy az új adatok bevitele egyszerű legyen, a visszakeresés és a tárolt adatok közötti kapcsolat megtalálása gyors legyen, továbbá szükség lehet az adatok hosszú távú megőrzése. Idővel az összegyűjtött adatok mennyisége miatt egy komoly tudásbázis jön létre. Az adatbázis működtetésénél mindig figyelembe kell venni azt, hogy a legaktuálisabb információk is benne legyenek. Az így létrejött tudásbázis értéke felbecsülhetetlen lehet egy adott területen.

A meglévő adatok védelme érdekében fontos meghatározni, hogy ki milyen adatokhoz férhet hozzá, ezt **szeparáció**nak nevezzük. Ennek az a célja, hogy rész információk kiderülése esetén se okozzon komoly károkat az információ birtokosának. Ennek a nyilvántartására egy táblázatot (**szerepkörmátrix**) jól

lehet használni, ahol egyértelműen látszik, hogy ki milyen információkkal dolgozik és felel érte.

Információ/ Beosztás	Info1	Info2	Info3	Info4	Info5	Info6	Info7
B1	x	x	x	x	x	x	x
B2	x			x	x		x
B3	x		x		x		

A megfelelő sorok és oszlopok metszetei kiadják, hogy mely beosztáshoz mely információk tartoznak. Ezt azért célszerű így megadni, mert egy bizonyos információ kiszivárgása esetén pontosan behatárolható azon személyek köre, akik az információ birtokában voltak. A másik eset, amikor valamilyen okból egy személy kiesésekor a pótlása nem jelent problémát és a betanítás ideje is lerövidül. Az emberi tényezőn kívül fontos szót ejteni a technikai eszközökről, amik komoly segítséget nyújtanak abban, hogy a lehetőségek körét tágítsuk és javítsunk az információvédelem minőségén. Ezek az eszközök nem pótolják az embert, hanem az érzékszerveinek hatókörét tudják megnövelni vagy statikus védelmet biztosítani, mint például a páncélszekrény. Az érzékszervek megnövelésének előnye, hogy több idő marad döntést hozni egy nem kívánt esemény bekövetkeztekor.

Ha már sikerült az igényeknek megfelelően összeállítani az információvédelmi rendszert, akkor annak működését vizsgálni kell, ezt hívják **auditálás**nak. A biztonság nem állapot, hanem folyamat és ennek folyamatos figyelés a minőség biztosítás eszköze, ahol a visszacsatolás segítségével könnyen javítható és megakadályozható az olyan károk keletkezése, amik a hibás működésből adódnak.

Az IBSSA-n belül működő Információvédelmi bizottság célja, hogy cégeknek, személyeknek támogatást, tanácsadást és oktatást nyújtson az információ védelemmel kapcsolatos problémák, feladatok megoldásában.